

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 14.9.2016 г.
COM(2016) 593 final

2016/0280 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно авторското право в цифровия единен пазар

(текст от значение за ЕИП)

{SWD(2016) 301 final}

{SWD(2016) 302 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

• Основания и цели на предложението

Еволюцията на цифровите технологии промени начина, по който се създават, продуцират, разпространяват и използват произведенията и други защитени обекти. Възникнаха нови начини на използване, както и нови субекти и нови бизнес модели. В цифровата среда също така се активизира трансграничното използване и на практика се предлагат нови възможности за достъп на потребителите до защитено с авторско право съдържание. Въпреки че целите и принципите на рамката на ЕС в областта на авторското право стъпват на стабилна основа, възниква необходимост те да се приспособят към новите реалности. Освен това се налага намеса на равнището на ЕС с цел да се избегне раздробеността на вътрешния пазар. На този фон приетата през май 2015 г. Стратегия за цифров единен пазар¹ очерта необходимостта „да се намалят различията между националните режими за авторското право и да се даде възможност за по-широк достъп на потребителите в ЕС до произведения онлайн“. В съобщението се подчертава значението на засиления трансграничен достъп до услуги, свързани със защитено с авторско право съдържание, улесняването на нови начини на използване в областта на научните изследвания и образованието и изясняването на ролята на онлайн услугите в разпространението на произведения и други обекти. През декември 2015 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право“². В съобщението са набелязани целенасочени действия и е очертана дългосрочна визия за модернизиране на правилата на ЕС в областта на авторското право. Настоящото предложение е една от мерките, чиято цел е да се решат някои конкретни проблеми, изведени в съобщението.

Изключенията и ограниченията за авторското право и сродните му права са хармонизирани на равнището на ЕС. Някои от тези изключения са насочени към постигането на целите на публичната политика, като например научните изследвания или образованието. Но тъй като напоследък възникват нови начини на използване, остава неясно дали въпросните изключения все още са в състояние да допринесат за постигането на справедливо равновесие между правата и интересите на авторите и на останалите носители на права, от една страна, и на ползвателите, от друга. Освен това тези изключения продължават да бъдат национални по своя характер и не е гарантирана правната сигурност във връзка с трансграничното използване. В този контекст Комисията определи три насоки на намеса: цифрово и трансгранично използване в областта на образованието, извличане на информация от текст и данни в областта на научните изследвания и опазване на културното наследство. Целта е да се гарантира законосъобразността на някои начини на използване в тези области, включително в трансграничен контекст. В резултат на една модернизирана рамка от изключения и ограничения изследователите ще се възползват от наличието на едно по-ясно правно пространство, за да използват новаторски изследователски средства за извличане на информация от текст и данни, преподавателите и учащите ще могат да се възползват пълноценно от цифровите технологии на всички образователни равнища, а институциите в областта на културното наследство (т.е. общодостъпни библиотеки или музеи, архивни учреждения или институции в областта на филмовото или

¹ COM(2015) 192 final.

² COM(2015) 626 final.

звукозаписното наследство) ще бъдат подкрепени в усилията им за опазване на културното наследство, което в крайна сметка е от полза за гражданите на ЕС.

При все че цифровите технологии би трябвало да улесняват трансграничния достъп до произведения и други обекти, все още има пречки, особено що се отнася до онези начини на използване и произведения, при които уреждането на правата е сложен процес. Такъв е случаят с институциите в областта на културното наследство, които желаят да осигурят достъп онлайн, включително отвъд границите, до включени в каталозите им произведения извън търговско обращение. В резултат на тези пречки европейските граждани пропускат възможности за достъп до културното наследство. Предложението цели да реши тези проблеми, като въвежда конкретен механизъм за улеснено издаване на лицензии за разпространение на произведения извън търговско обращение от институциите в областта на културното наследство. Що се отнася до аудио-визуалните произведения, въпреки все по-голямото значение на платформите за видео по заявка, аудио-визуалните произведения от ЕС представляват едва една трета от произведенията на разположение на потребителите в тези платформи. И в този случай причината да не са на разположение отчасти е сложният процес на уреждане на правата. Предложението предвижда мерки, чиято цел е да улеснят процеса на лицензиране и уреждане на правата. Това в крайна сметка ще улесни трансграничния достъп на потребителите до защитено с авторско право съдържание.

Еволюцията на цифровите технологии доведе до появата на нови бизнес модели и засили ролята на интернет като основен пазар за разпространение на защитено с авторско право съдържание и за достъп до него. В тази нова рамка носителите на права се сблъскват с трудности, когато се опитват да лицензират своите права и да получат възнаграждение за разпространението на техните произведения онлайн. По такъв начин биха могли да бъдат изложени на риск развитието на европейското творчество и създаването на творческо съдържание. Ето защо е необходимо да се гарантира, че авторите и носителите на права ще получат справедлив дял от стойността, създадена чрез използването на техните произведения и други обекти. На този фон настоящото предложение съдържа мерки, чиято цел е да се подобрят позициите на носителите на права по отношение на договарянето и получаването на възнаграждение за използването на тяхното съдържание от онлайн услуги, които дават достъп до качено от ползвателя съдържание. Справедливото поделение на стойността е необходимо също така за осигуряване на устойчивост в сектора на печатните издания. Издателите на печатни издания се сблъскват с трудности при лицензирането на техните публикации онлайн и получаването на справедлив дял от стойността, която създават. Това може в крайна сметка да се отрази неблагоприятно на достъпа на гражданите до информация. Предложението предвижда ново право за издателите на печатни издания с цел да се улесни онлайн лицензирането на техните публикации, възвращаемостта на направените от тях инвестиции и реалното упражняване на техните права. С него се цели да се реши въпросът за съществуващата правна несигурност във връзка с възможността всички издатели да получат дял от обезщетението за ползване на произведения по силата на изключение. На последно място, авторите и артистите изпълнители често се оказват в слаба позиция в договорните си отношения, когато лицензират своите права. Освен това често пъти остава ограничена прозрачността на приходите от използването на техните произведения или изпълнения. Това в крайна сметка се отразява на възнаграждението на авторите и артистите изпълнители. Предложението включва мерки за повишаване на прозрачността и по-добре балансирани договорни отношения между авторите и артистите изпълнители и лицата, на които те преотстъпват своите права. Като цяло се очаква мерките, предложени в дял IV от настоящото предложение

с цел изграждането на добре функциониращ пазар на авторски права, да окажат в средносрочен план благоприятно въздействие върху създаването и наличието на съдържание и върху плурализма в медиите, което в крайна сметка ще бъде от полза за потребителите.

- **Съответствие с действащите правила на политиката в съответната област на политика**

Стратегията за единен цифров пазар предлага поредица от инициативи с цел създаване на вътрешен пазар за цифрово съдържание и услуги. През декември 2015 г. беше направена първата стъпка с приемането от Комисията на предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за осигуряване на трансграничната преносимост на услугите за онлайн съдържание в рамките на вътрешния пазар³.

Настоящото предложение цели да даде по-нататъшен тласък на някои от целевите действия, набелязани в съобщението, озаглавено „Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право“. Други действия, набелязани в съобщението, са обхванати от предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила във връзка с упражняването на авторското право и сродните му права, приложими за определени онлайн предавания на излъчващите организации и за препредаването на телевизионни и радиопрограми⁴, предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно трансграничния обмен между Съюза и трети държави на копия в достъпни формати от определени произведения и други закриляни обекти, защитени с авторско право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали⁵ и предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно определени позволени начини за ползване на произведения и други закриляни обекти, защитени с авторско право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не им позволяват четенето на печатни материали, и за изменение на Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество⁶, приети на същата дата, на която е прието настоящото предложение за директива.

Настоящото предложение съответства на действащата правна рамка на ЕС в областта на авторското право. Предложението се основава на правилата, залегнали в Директива 96/9/ЕО⁷, Директива 2001/29/ЕО⁸, Директива 2006/115/ЕО⁹, Директива 2009/24/ЕО¹⁰,

³ COM(2015) 627 final.

⁴ COM(2016) 594 final.

⁵ COM(2016) 595 final.

⁶ COM(2016) 596 final.

⁷ Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни (ОВ L 77, 27.3.1996 г., стр. 20–28).

⁸ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10–19).

⁹ Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 27.12.2006 г., стр. 28–35).

¹⁰ Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, 5.5.2009 г., стр. 16–22).

Директива 2012/28/ЕС¹¹ и Директива 2014/26/ЕС¹², и ги допълва. Посочените директиви, както и настоящото предложение, допринасят за функционирането на вътрешния пазар, осигуряват висока степен на закрила на носителите на права и улесняват уреждането на правата.

Настоящото предложение допълва Директива 2010/13/ЕС¹³ и предложението¹⁴ за нейното изменение.

- **Съответствие с другите политики на Съюза**

Настоящото предложение ще улесни образованието и научните изследвания, ще подобри разпространението на европейските култури и ще повлияе положително върху културното многообразие. Следователно настоящата директива съответства на членове 165, 167 и 179 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Освен това предложението допринася за отстояването на интересите на потребителите в съответствие с политиките на ЕС в областта на защитата на потребителите и с член 169 от ДФЕС, като дава възможност за разширяване на достъпа до защитено от авторско право съдържание и на неговото използване.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

- **Правно основание**

Предложението се основава на член 114 от ДФЕС. По силата на този член ЕС има правомощието да приема мерки, които имат за цел създаването и функционирането на вътрешния пазар.

- **Субсидиарност (за неизключителна компетентност)**

Понеже изключенията и ограниченията на авторското право и сродните му права са хармонизирани на равнището на ЕС, държавите членки имат ограничени възможности за маневриране при тяхното въвеждане или приспособяване. Освен това намесата на национално равнище не би била достатъчна с оглед на трансграничното естество на установените проблеми. Ето защо е необходима намеса на ЕС, за да се постигне пълна правна сигурност по отношение на трансграничното използване в областта на научните изследвания, образованието и културното наследство.

Вече има разработени няколко национални инициативи за улесняване на разпространението на произведения извън търговско обращение и на достъпа до тях. Тези инициативи обаче съществуват само в някои държави членки и са приложими единствено в националната им територия. Поради тази причина е необходима намесата на ЕС с цел да се гарантира, че във всички държави членки съществуват лицензионни

¹¹ Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения (ОВ L 299, 27.10.2012 г., стр. 5–12).

¹² Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар (ОВ L 84, 20.3.2014 г., стр. 72–98).

¹³ Директива 2010/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 10 март 2010 г. за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги (Директива за аудиовизуалните медийни услуги) (ОВ L 95, 15.4.2010 г., стр. 1–24).

¹⁴ COM(2016) 287 final.

механизми за достъп до произведения извън търговско обращение и тяхното разпространение, и да се осигури трансграничното действие на тези механизми. Що се отнася до онлайн използването на аудио-визуални произведения, необходимо е да се улеснят преговорите по лицензионните споразумения във всички държави членки, за да се насърчи наличието на европейски произведения в платформите за видео по заявка в целия ЕС.

Онлайн разпространението на защитено с авторско право съдържание по своето естество има трансграничен характер. Единствено механизми, определени на европейско равнище, могат да осигурят добре функциониращ пазар за разпространението на произведения и други обекти, както и необходимата устойчивост на издателския сектор на фона на предизвикателствата на цифровата среда. На последно място, авторите и артистите изпълнители следва да се ползват във всички държави членки с предвидената в законодателството на ЕС висока степен на закрила. За тази цел и с оглед предотвратяване на различията между държавите членки е необходимо да се въведе общ подход в ЕС към изискванията за прозрачност и механизмите, които дават възможност за адаптиране на договорите в определени случаи, както и за разрешаване на споровете.

- **Пропорционалност**

Предложението предвижда задължителни изключения, които да бъдат прилагани от държавите членки. Тези изключения касаят основни цели на публичната политика и използването с трансгранично измерение. Изключенията също така съдържат условия, които гарантират запазването на функциониращите пазари и интересите и стимулите на носителите на права да творят и инвестират. Запазени са възможностите за национални решения, когато това е нужно, като същевременно се гарантира постигането на целите на директивата.

Предложението изисква от държавите членки да въведат механизми с цел да се улесни уреждането на авторското право и сродните му права по отношение на произведенията извън търговско обращение и използването онлайн на аудио-визуални произведения. Предложението цели да осигури по-широк достъп до съдържание и по-широкото му разпространение, като същевременно опазва правата на авторите и другите носители на права. В тази връзка са предвидени няколко гаранции (например възможности за неучастие, запазване на възможностите за лицензиране, участие във форума за преговори на доброволен принцип). Предложението не надхвърля необходимото за постигането на набелязаната цел, като оставя достатъчно възможности на държавите членки да вземат решения по отношение на конкретните особености на тези механизми, и не налага несъразмерни разходи.

Предложението налага определени задължения във връзка с някои услуги на информационното общество. Тези задължения обаче остават разумни с оглед на естеството на обхванатите услуги, значителното въздействие на тези услуги върху пазара на онлайн съдържание и големите обеми защитено от авторско право съдържание, което се съхранява от тези услуги. Въвеждането на сродно право за издателите на публикации в пресата ще подобри правната сигурност и позициите им в преговорите, което е желаната цел. Предложението е пропорционално, тъй като обхваща единствено публикациите в пресата и цифровото използване. Освен това предложението няма да засегне със задна дата предприетите действия или правата, придобити преди датата на транспониране. Съдържащото се в предложението задължение за прозрачност цели единствено да се възстанови равновесната точка в

договорните отношения между творците и техните договорни партньори, като същевременно се зачита свободата на договаряне.

- **Избор на инструмент**

Предложението се отнася до действащи директиви и в някои случаи ги изменя. Когато е уместно и като отчита преследваната цел, предложението също така оставя възможност за маневриране на държавите членки, като същевременно гарантира постигането на целта за добре функциониращ вътрешен пазар. Следователно изборът на директива е уместен.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИ ОЦЕНКИ, КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

- **Последващи оценки/проверки за пригодност на действащото законодателство**

Комисията извърши преглед на действащите правила в областта на авторското право между 2013 и 2016 година с цел „да се гарантира, че практиките по отношение на авторските права и свързаните с тях практики продължават да изпълняват предназначението си в тази нова цифрова среда“¹⁵. Макар и да започна преди приемането на Програмата на Комисията за по-добро регулиране през май 2015 г.¹⁶, прегледът беше извършен в духа на насоките за по-добро регулиране. В хода на прегледа бяха изведени на преден план по-конкретно съществуващите проблеми във връзка с прилагането на някои изключения и липсата на трансгранично действие при тях¹⁷ и бяха изтъкнати срещаните трудности при използването на защитено от авторско право съдържание, особено в цифровия и трансграничен контекст, който бележи развитие през последните години.

- **Консултации със заинтересованите страни**

Комисията проведе няколко обществени консултации. Консултацията във връзка с прегледа на правилата на ЕС в областта на авторското право, проведена между 5 декември 2013 г. и 5 март 2014 г.¹⁸, даде възможност на Комисията да получи обща представа за мнението на заинтересованите страни във връзка с прегледа на правилата на ЕС в областта на авторското право, включително относно изключенията и ограниченията и възнаграждението на авторите и артистите изпълнители. В хода на обществената консултация, проведена между 24 септември 2015 г. и 6 януари 2016 г., относно регулаторната среда за платформите, онлайн посредниците, данните и компютърните услуги в облак и икономиката на споделянето¹⁹, бяха представени доказателства и бяха споделени вижданията на всички заинтересовани страни за ролята на посредниците в онлайн разпространението на произведения и други обекти. Накрая,

¹⁵ COM(2012) 789 final.

¹⁶ COM(2015) 215 final.

¹⁷ Които обхващат съответно изключението за илюстрациите при преподаването и научните изследвания (тъй като се отнася до извличането на информация от текст и данни) и по отношение на някои конкретни действия при възпроизвеждането (тъй като се отнася до запазването).

¹⁸ Докладът относно получените отговори по време на консултацията може да се намери на следния адрес:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf

¹⁹ Първите резултати са публикувани на следния адрес: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/first-brief-results-public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries>

в периода 23 март – 15 юни 2016 година беше проведена обществена консултация относно ролята на издателите във веригата на стойността в областта на авторското право и относно „панорамното“ изключение. Консултацията даде възможност да се съберат мнения най-вече във връзка с евентуалното въвеждане в правото на ЕС на ново сродно право за издателите.

Освен това между 2014 и 2016 година Комисията проведе обсъждания със съответните заинтересовани страни по различни теми, засегнати в предложението.

- **Събиране и използване на експертни становища**

Извършени са правни²⁰ и икономически²¹ проучвания относно прилагането на Директива 2001/29/ЕО, икономическите въздействия от адаптирането на някои изключения и ограничения, правната рамка за извличането на информация от текст и данни и възнаграждението на авторите и артистите изпълнители.

- **Оценка на въздействието**

Във връзка с предложението беше направена съответна оценка на въздействието²². На 22 юли 2016 г. Комитетът за регулаторен контрол излезе с положително становище, с уговорката, че оценката на въздействието ще бъде по-нататък подобрена²³. Окончателната оценка на въздействието отчита направените в становището бележки.

В рамките на оценката на въздействието са анализирани основните сценарии, вариантите на политиката и тяхното въздействие по осем теми, групирани в три глави, както следва: i) осигуряване на по-широк достъп до съдържание; ii) адаптиране на изключенията към цифровата и трансграничната среда и iii) постигане на добре функциониращ пазар за авторски права. Въздействието върху различните заинтересовани страни беше анализирано за всеки вариант на политиката. Като обръща особено внимание на преобладаването на МСП в творческите сектори, анализът стига до заключението, че въвеждането на специален режим не би било уместно, тъй като ще

²⁰ Проучване относно прилагането на Директива 2001/29/ЕО за авторското право и сродните му права в информационното общество: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/studies/index_en.htm; Проучване относно правната рамка за извличането на информация от текст и данни: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/1403_study2_en.pdf; Проучване относно правото на предоставяне на разположение и връзката му с правото на възпроизвеждане при трансграничните цифрови предавания: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/141219-study_en.pdf; Проучване относно възнаграждението на авторите и артистите изпълнители за използването на техните произведения и фиксирането на техните изпълнения: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-gathers-evidence-remuneration-authors-and-performers-use-their-works-and-fixations>; Проучване относно възнаграждението на авторите на книги и научни списания, писмените преводачи, журналистите и творците в сферата на визуалните изкуства във връзка с използването на техните произведения: [да се добави линк – предстои да бъде публикувано]

²¹ Проучване „Оценка на икономическото въздействие от адаптирането на някои ограничения и изключения към авторското право и сродните му права в ЕС“: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131001-study_en.pdf и „Оценка на икономическите въздействия от адаптирането на някои ограничения и изключения в областта на авторското право и сродните му права в ЕС – анализ на конкретни варианти на политиката“ http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/140623-limitations-economic-impacts-study_en.pdf

²² Да се добави линк към оценката на въздействието и резюмето.

²³ Да се добави линк към становището на КРК.

обезсмисли намесата. Вариантите на политиката по всяка тема са представени накратко по-долу.

Достъп и наличие на аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка: Незаконодателният вариант (Вариант 1), предвиждащ организирането на диалог със заинтересованите страни по въпросите на лицензирането, беше отхвърлен, тъй като беше преценено, че е недостатъчен, за да предложи подходящо решение в отделни случаи на блокиране. Избраният вариант (Вариант 2) съвместява организирането на диалог със заинтересованите страни със задължението на държавите членки да създадат механизъм за преговори.

Произведения извън търговско обращение: Вариант 1 изискваше от държавите членки да въведат законови механизми с трансгранично действие за улесняване на лицензионните споразумения за книги и академични списания извън търговско обращение и да организират на национално равнище диалог със заинтересованите страни с цел да се улесни прилагането на механизма. Вариант 2 отиде по-далеч, понеже се прилага за всички видове произведения извън търговско обращение. Беше преценено, че въпросното разширение на обхвата е необходимо, за да се уреди лицензирането на произведения извън търговско обращение във всички сектори. Поради тази причина беше избран вариант 2.

Използване на произведения и други обекти в цифрови и трансгранични преподавателски дейности: Вариант 1 предвиждаше да се дадат насоки на държавите членки във връзка с прилагането на действащото изключение за преподаването в цифровата среда и да се организира диалог със заинтересованите страни. Беше преценено, че това е недостатъчно, за да гарантира правна сигурност, особено при трансграничното използване. Вариант 2 изискваше въвеждането на задължително изключение с трансгранично действие, което да обхване всички начини на цифрово използване. Вариант 3 е сходен с вариант 2, но предоставя на държавите членки известна свобода на преценка — съответно те могат да решат да прилагат изключението според наличието на лицензии. Този вариант беше оценен като най-съразмерен.

Извличане на информация от текст и данни: Вариант 1 включваше инициативи за саморегулиране от сектора. Другите варианти предвиждаха въвеждането на задължително изключение, което обхваща извличането на информация от текст и данни. При вариант 2 изключението се отнасяше само до използването за нетърговски научноизследователски цели. Вариант 3 допускаше използването за търговски научноизследователски цели, но ограничаваше възможността за ползване от изключението само до определен кръг бенефициери. Вариант 4 отиде по-далеч, защото не предвиждаше ограничение за бенефициерите. За най-съразмерен беше счетен вариант 3.

Опазване на културното наследство: Вариант 1 предвиждаше да се дадат насоки на държавите членки във връзка с прилагането на изключението при конкретни действия по възпроизвеждане за целите на опазването. Този вариант беше отхвърлен като недостатъчен за гарантиране на правна сигурност в тази област. Беше избран вариант 2, който предвиждаше задължително изключение за целите на опазването от институциите в областта на културното наследство.

Използване на защитено с авторско право съдържание от услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми произведения и други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват достъп до тях: Вариант 1 предвиждаше организирането на диалог със заинтересованите страни. Този подход беше отхвърлен поради ограниченото му въздействие върху възможността носителите на права да определят условията за използване на техните произведения и други обекти. Избраният вариант (вариант 2) отива по-далеч и предвижда задължение за определени доставчици на услуги да въведат подходящи технологии и насърчава сключването на споразумения с носителите на права.

Права върху публикациите: Вариант 1 предвиждаше организирането на диалог със заинтересованите страни с оглед намирането на евентуални решения във връзка с разпространението на съдържание на издатели на публикации в пресата. Беше преценено, че този вариант е недостатъчен за гарантиране на правна сигурност в целия ЕС. Вариант 2 предвиждаше въвеждането на сродно право за цифровото използване на публикациите в пресата. В допълнение към него вариант 3 допуска държавите членки да дадат възможност на издателите, на които авторът е прехвърлил или отстъпил права, да получат дял от обезщетението за използване по силата на изключение. Беше предпочетен този последен вариант, тъй като предлага решение на всички проблеми в тази връзка.

Справедливо възнаграждение по договорите с автори и артисти изпълнители: Вариант 1 предвиждаше излизането с препоръка към държавите членки и организирането на диалог със заинтересованите страни. Този вариант беше отхвърлен поради недостатъчната му ефективност. Вариант 2 предвиждаше въвеждането на задължения за прозрачност, които да бъдат вменени на договарящите се с творците страни. В допълнение към това вариант 3 предложи въвеждането на механизъм за адаптиране на възнаграждението и на механизъм за разрешаване на спорове. Беше избран този вариант, тъй като вариант 2 не подсигурироваше на творците необходимите средства за обезпечаване на прилагането на задължението за прозрачност.

- **Регулаторна пригодност и опростяване**

По отношение на обхванатите от изключенията начини на използване предложението ще даде възможност на образователните институции, научноизследователските институции, работещи в обществен интерес, и институциите в областта на културното наследство да намалят разходите по уреждане на договорните правоотношения. Намаляването на тези разходи не означава непременно, че носителите на права ще претърпят загуба на доходи или лицензионни приходи: обхватът и условията на изключенията гарантират, че носителите на права ще претърпят минимални вреди. Поради тази причина въздействието върху МСП в тези области (особено издателите на научни и образователни издания) и върху техните бизнес модели следва да бъде ограничено.

Механизмите, които целят подобряване на лицензионните практики, вероятно ще намалят разходите по договорните правоотношения и ще увеличат лицензионните приходи на носителите на права. Влиянието върху МСП в тези области (продуценти, разпространители, издатели и т.н.) ще е положително. Положително ще е влиянието и върху другите заинтересовани страни, като например платформите за видео по заявка. Предложението освен това включва поредица от мерки (задължение за прозрачност на партньорите на носителите на права, въвеждане на ново право за издателите на публикации в пресата и задължение за някои онлайн услуги), които ще засилят

позициите на носителите на права в преговорите и контрола от тяхна страна върху използването на техни произведения и други обекти. Очаква се то да има положително въздействие върху приходите на носителите на права.

Предложението предвижда нови задължения за някои онлайн услуги и за лицата, на които авторите и артистите изпълнители прехвърлят своите права. Тези задължения може да доведат до допълнителни разходи. Предложението обаче гарантира, че разходите ще останат съразмерни и че при необходимост някои субекти няма да бъдат обхванати от изключението. Така например задължението за прозрачност няма да се прилага, когато произтичащите от него административни разходи са несъразмерни от гледна точка на реализираните приходи. Що се отнася до задължението за онлайн услугите, то се прилага само за услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми защитено с авторско право съдържание, качено от техните ползватели, и осигуряват достъп до тях.

Предложението предвижда задължение за държавите членки да прилагат механизми за преговори и разрешаване на спорове. Това предполага разходи за държавите членки с оглед изпълнението на това задължение. Но в повечето случаи те биха могли да разчитат на действащите структури, което ще ограничи разходите. Изключението за преподаването също може да доведе до известни разходи за държавите членки във връзка с мерките за осигуряването на разположение и видимостта на лицензиите за образователните институции.

Беше направен задълбочен преглед на развитието на новите технологии. Предложението обхваща няколко изключения, чиято цел е да се улесни използването на защитено с авторско право съдържание чрез нови технологии. В предложението също така са включени мерки за улесняване на достъпа до съдържание, включително чрез цифрови мрежи. На последно място, то гарантира достигането на равновесната точка в позициите на всички субекти в преговорите в условията на цифровата среда.

• Основни права

Чрез засилването на позициите на авторите и артистите изпълнители в преговорите и на контрола на носителите на права върху тяхното защитено с авторско право съдържание предложението ще въздейства положително върху авторското право като право на собственост, което е защитено по силата на член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“). Положителното въздействие ще бъде подсилено от мерките за подобряване на лицензионните практики и в крайна сметка за повишаване на приходите на носителите на права. Новите изключения, които до известна степен ограничават монопола на носителите на права, са оправдани от други цели от обществен интерес. Тези изключения вероятно ще окажат положително въздействие върху правото на образование и върху културното многообразие. На последно място, директивата има ограничено въздействие върху свободата на стопанска инициатива и върху свободата на изразяване на мнение и свободата на информация, признати съответно в членове 16 и 11 от Хартата, благодарение на предвидените смекчаващи мерки и балансирания подход към задълженията, вменени на съответните заинтересовани страни.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Предложението няма отражение върху бюджета на Европейския съюз.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- **Планове за изпълнение и механизъм за мониторинг, оценка и докладване**

Съгласно член 22 Комисията ще извърши преглед на директивата не по-рано от [пет] години след датата на [транспониране].

- **Обяснителни документи**

В съответствие със съображение 48 от предложението държавите членки ще уведомят Комисията за предприетите от тях мерки за транспониране с обяснителни документи. Това е необходимо предвид сложността на съдържащите се в предложението правила и значението, което се отдава на придържането към хармонизиран подход към правилата, които са приложими за цифровата и трансграничната среда.

- **Подробно обяснение на конкретните разпоредби на предложението**

Първият дял съдържа общи разпоредби, които: i) конкретизират предмета и приложното поле на директивата и ii) дават определения, които ще се нуждаят от еднозначно тълкуване в Съюза.

Вторият дял се отнася до мерките за адаптиране на изключенията и ограниченията към цифровата и трансграничната среда. Този дял обхваща три члена, които изискват от държавите членки да предвидят задължителни изключения или ограничение, които допускат: i) извличането на информация от текст и данни от научни организации за целите на научните изследвания (член 3); ii) цифровото използване на произведения и други обекти единствено за илюстриране при преподаването (член 4) и iii) институциите в областта на културното наследство да правят копия на произведения и други обекти в постоянните си сбирки, доколкото това е необходимо за тяхното опазване (член 5). Член 6 съдържа общи разпоредби за изключенията и ограниченията в дела.

Третият дял се отнася до мерките за подобряване на лицензионните практики и за осигуряване на по-широк достъп до съдържание. Член 7 изисква от държавите членки да въведат правен механизъм за улесняване на лицензионните споразумения за произведения и други обекти извън търговско обращение. Член 8 гарантира трансграничното действие на въпросните лицензионни споразумения. Член 9 изисква от държавите членки да организират диалог със заинтересованите страни по свързани с членове 7 и 8 въпроси. Член 10 предвижда задължение за държавите членки да въведат преговорен механизъм за улесняване на преговорите по онлайн използването на аудио-визуални произведения.

Четвъртият дял предвижда мерки за изграждане на добре функциониращ пазар за авторското право. Членове 11 и 12 i) разширяват правата, предвидени в член 2 и член 3, параграф 2 от Директива 2001/29/ЕО, за да обхванат издателите на публикации в пресата при цифровото използване на техните публикации и (ii) допускат държавите членки да предоставят възможност на всички издатели да получат дял от обезщетението, което изключението предвижда за използването на публикациите. Член 13 въвежда задължение за доставчиците на услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми произведения и други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват достъп до тях, да прилагат подходящи и пропорционални мерки за гарантиране на действието на споразуменията, сключени с носителите на права, и да не допускат в техните услуги да се предлага съдържание, определено от

носителите на права в сътрудничество с доставчиците на услуги. Член 14 изисква от държавите членки да включват задължения за прозрачност в интерес на авторите и артистите изпълнители. Член 15 изисква от държавите членки да създадат механизъм за коригиране на договорите в подкрепа на предвиденото в член 14 задължение. Член 16 изисква от държавите членки да създадат механизъм за разрешаване на спорове по прилагането на членове 14 и 15.

Петият дял съдържа заключителни разпоредби относно измененията в други директиви, графика за прилагане, преходни разпоредби, защитата на личните данни, транспонирането, прегледа и влизането в сила.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**относно авторското право в цифровия единен пазар**

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 114 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет²⁴,като взеха предвид становището на Комитета на регионите²⁵,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

- (1) Договорът предвижда създаването на вътрешен пазар и установяването на система, която да гарантира, че няма нарушаване на конкуренцията във вътрешния пазар. Хармонизирането на законодателствата на държавите членки в областта на авторското право и сродните му права следва да допринесе за постигането на тези цели.
- (2) Приетите директиви в областта на авторското право и сродните му права осигуряват висока степен на закрила на носителите на права и създават рамка за използването на произведения и други закриляни обекти. Хармонизираната правна рамка допринася за доброто функциониране на вътрешния пазар; стимулира иновациите, творчеството, инвестициите и създаването на ново съдържание също и в цифровата среда. Осигурената от тази правна рамка закрила допринася също така за постигането на целта на Съюза да се зачита и насърчава културното многообразие, като същевременно извежда на преден план европейското общо културно наследство. Член 167, параграф 4 от Договора за функционирането на Европейския съюз изисква от Съюза да взема предвид културните аспекти при своята дейност.
- (3) Бързото технологично развитие продължава да преобразява начините, по които се създават, произвеждат, разпространяват и използват произведенията и други обекти. Продължават да се появяват нови бизнес модели и нови субекти. Запазват значението си целите и принципите, залегнали в рамката на Съюза в областта на авторското право. Въпреки това продължава да съществува правна несигурност както за носителите на права, така и за ползвателите, по отношение

²⁴ ОВ С , , стр. .²⁵ ОВ С , , стр. .

на някои, включително трансгранични, начини на използване на произведения и други обекти в цифровата среда. Както се посочва в съобщението на Комисията, озаглавено „Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право“²⁶, в някои области е необходимо да се адаптира и допълни действащата рамка на Съюза в областта на авторското право. Настоящата директива предвижда правила за адаптиране на някои изключения и ограничения към цифровата и трансграничната среда, както и мерки за улесняване на някои лицензионни практики по отношение на разпространението на произведения извън търговско обращение и наличието онлайн на аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка с оглед на осигуряването на по-широк достъп до съдържание. За да се изгради добре функциониращ пазар за авторското право, следва да има и правила за правата върху публикациите, за използването на произведения и други обекти от доставчици на онлайн услуги, които съхраняват качено от ползвателите съдържание и осигуряват достъп до него, както и за прозрачността на договорите на авторите и артистите изпълнители.

- (4) Настоящата директива се основава на правилата, съдържащи се в действащите директиви в тази област, и по-специално в Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета²⁷, Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета²⁸, Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета²⁹, Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета³⁰, Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³¹ и Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³², и допълва тези правила.
- (5) В областите на научните изследвания, образованието и опазването на културното наследство цифровите технологии позволяват нови видове използване, които не са еднозначно обхванати от действащите правила на Съюза за изключенията и ограниченията. Освен това факултативният характер на изключенията и ограниченията съгласно директиви 2001/29/ЕО, 96/9/ЕО и 2009/24/ЕО в тези области може да повлияе неблагоприятно върху функционирането на вътрешния пазар. Това важи с особена сила за трансграничното използване, което придобива все по-голямо значение в цифровата среда. Поради тази причина действащите изключения и ограничения в правото на Съюза, които се прилагат за научните изследвания, преподаването и опазването на културното наследство, следва да бъдат преразгледани в светлината на новите видове използване. Следва да се въведат задължителни

²⁶ COM(2015) 626 final.

²⁷ Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни (ОВ L 77, 27.3.1996, стр. 20–28).

²⁸ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10–19).

²⁹ Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 27.12.2006 г., стр. 28–35).

³⁰ Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, 5.5.2009 г., стр. 16–22).

³¹ Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения (ОВ L 299, 27.10.2012 г., стр. 5–12).

³² Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар (ОВ L 84, 20.3.2014 г., стр. 72–98).

изключения или ограничения при използването на технологии за извличане на информация от текст и данни, илюстрирането за целите на преподаването в цифровата среда и на опазването на културното наследство. По отношение на използването, което не е обхванато от предвидените в настоящата директива изключения или ограничения, следва да продължи прилагането на съществуващите изключения и ограничения в правото на Съюза. Директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО следва да бъдат адаптирани.

- (6) Предвидените в настоящата директива изключения и ограничение целят да се постигне справедлив баланс между правата и интересите на авторите и другите носители на права, от една страна, и на потребителите, от друга. Те могат да се прилагат само в някои специални случаи, които не противоречат на обичайното използване на произведенията или другите обекти и не накърняват необосновано законните интереси на носителите на права.
- (7) Закрилата на технологичните мерки, предвидена в Директива 2001/29/ЕО, запазва своето значение за гарантирането на закрилата и ефективното упражняване на правата, които правото на Съюза предоставя на авторите и другите носители на права. Тази закрила следва да се запази, като същевременно се гарантира, че използването на технологични мерки не пречи на прилагането на изключенията и ограничението по настоящата директива, които имат особено голямо значение в онлайн средата. Носителите на права следва да имат възможност да осигурят това чрез доброволни мерки. Те трябва да продължат да имат свободата да избират под каква форма и при какви условия да предоставят на бенефициерите на изключенията и ограничението по настоящата директива средствата за ползването им, при условие че въпросните средства са подходящи. Ако липсват доброволни мерки, държавите членки следва да предприемат подходящи мерки в съответствие с член 6, параграф 4, първа алинея от Директива 2001/29/ЕО.
- (8) Новите технологии дават възможност за автоматизиран компютърен анализ на информация в цифрова форма, като например текст, звук, изображения или данни, което обикновено се нарича „извличане на информация от текст и данни“. Тези технологии позволяват на научните изследователи да обработват големи обеми информация, за да придобият нови знания и да разкрият нови тенденции. Докато технологиите за извличане на информация от текст и данни преобладават в цифровата икономика, широко разпространено е схващането, че извличането на информация от текст и данни може да бъде от особено голяма полза за научноизследователската общност и по такъв начин да насърчи новаторството. В Съюза обаче научните организации, като например университетите и научните институти, се сблъскват с правна несигурност относно степента, до която могат да извличат съдържание при извличането на информация от текст и данни. В някои случаи извличането на информация от текст и данни може да включва действия, защитени с авторско право и/или *sui generis* право върху базите данни, особено възпроизвеждането на произведения или други обекти и/или извличането на съдържание от базите данни. Когато не е предвидено приложимо изключение или ограничение, ще се изисква разрешение от носителите на права, за да се предприемат такива действия. Освен това извличането на информация от текст и данни може да се извършва във връзка с обикновени факти или данни, които не са защитени с авторско право, и в такива случаи няма да се изисква разрешение.

- (9) Правото на Съюза вече предвижда някои изключения и ограничения, обхващащи използването за целите на научните изследвания, които може да се прилагат за действията по извличане на информация от текст и данни. Тези изключения и ограничения обаче не са задължителни и не са изцяло адаптирани към използването на технологии в областта на научните изследвания. Нещо повече, когато научните изследователи имат правомерен достъп до съдържание, например чрез абонаменти за публикации или лицензи за свободен достъп, условията на лицензиите може да изключват извличането на информация от текст и данни. Тъй като научните изследвания все повече се извършват с помощта на цифрови технологии, съществува риск да пострада конкурентната позиция на Съюза като научноизследователско пространство, освен ако не се предприемат стъпки за премахване на правната несигурност при извличането на информация от текст и данни.
- (10) Въпросната правна несигурност следва да се премахне, като се въведе задължително изключение за правото на възпроизвеждане, както и за правото да не се допуска извличане от база данни. Новото изключение не бива да накърнява действащото задължително изключение за временните действия на възпроизвеждане по член 5, параграф 1 от Директива 2001/29, което следва да продължи да се прилага по отношение на способите за извличане на информация от текст и данни, които не предполагат да се правят копия извън обхвата на изключението. Научните организации следва също така да се възползват от изключението, когато участват в публично-частни партньорства.
- (11) Научните организации в целия Съюз представляват най-различни субекти, чиято основна цел е да провеждат научни изследвания или да извършват тази дейност в съчетание с предоставянето на образователни услуги. Поради многообразието на тези субекти е важно да има единно разбиране за бенефициерите на изключението. Въпреки различните правни форми и структури, научните организации във всички държави членки по принцип имат общата характеристика да работят като обществени организации или в контекста на призната от държавата мисия в обществен интерес. Мисията в обществен интерес може например да бъде отразена чрез публично финансиране или чрез норми в националното законодателство или договори за обществени поръчки. Същевременно организациите, върху които търговските предприятия имат решаващо влияние, което им дава възможност да упражняват контрол поради структурни причини, като например качеството им на акционери или членове, като това може да доведе до преференциален достъп до резултатите от научните изследвания, не следва да бъдат смятани за научни организации по смисъла на настоящата Директива.
- (12) С оглед на потенциално големия брой заявки за достъп и сваляне на техните произведения или други обекти, носителите на права следва да имат възможност да прилагат мерки, когато има риск да бъдат застрашени сигурността и целостта на системите или базите данни, където са хоствани тези произведения или други обекти. Въпросните мерки не бива да надхвърлят необходимото за постигане на целта да се гарантира сигурността и целостта на системата и не бива да пречат на ефективното прилагане на изключението.
- (13) Не е необходимо да се предвижда обезщетение за носителите на права по отношение на използването в обхвата на въведеното с настоящата директива изключение за извличането на информация от текст и данни, предвид това, че с

оглед на естеството и обхвата на изключението се очаква вредите да бъдат минимални.

- (14) Член 5, параграф 3, буква а) от Директива 2001/29/ЕО позволява на държавите членки да предвидят изключение или ограничение за правото на възпроизвеждане, съобщаване на публиката и предоставяне на публично разположение единствено за илюстриране при преподаване сред останалите видове използване. В допълнение към това член 6, параграф 2, буква б) и член 9, буква б) от Директива 96/9/ЕО допускат използване на база данни и извличане или повторно използване на съществена част от нейното съдържание с цел да се илюстрира преподаване. Неясна е степента, до която тези изключения или ограничения се прилагат за цифровото използване. В допълнение към това липсва яснота по въпроса дали тези изключения или ограничения са приложими, когато преподаването се извършва онлайн и следователно в дистанционна форма. Нещо повече, съществуващата рамка не предвижда трансгранично действие. Това положение може да попречи на развитието на осъществявани с дигитални помощни средства преподавателски дейности и на дистанционното обучение. Поради това е необходимо да се въведе ново задължително изключение или ограничение, за да се гарантира, че образователните институции се ползват от пълна правна сигурност, когато използват произведения или други обекти в дейностите за цифрово преподаване, включително онлайн и през границите.
- (15) Докато програмите за дистанционно обучение и трансгранично образование се разработват предимно на равнището на висшето образование, цифрови средства и ресурси все повече се използват на всички равнища на образованието, по-специално за подобряване и обогатяване на ученето. Поради това изключението или ограничението, предвидено в настоящата директива, следва да бъде от полза за всички образователни институции в основното, средното, професионалното и висшето образование, доколкото те извършват образователна дейност с нетърговска цел. Организационната структура и средствата за финансиране на образователната институция не са решаващи фактори за определяне на нетърговския характер на дейността.
- (16) Изключението или ограничението следва да обхване цифровото използване на произведения и други обекти, като например части или откъси от произведения за подпомагане, обогатяване или допълване на преподаването, включително свързаните с него учебни дейности. Произведения или други обекти следва да се използват по силата на изключението или ограничението единствено в контекста на дейности по преподаване и учене, осъществявани под ръководството на образователни институции, включително по време на изпити, и да се ограничат само до необходимото за целите на такива дейности. Изключението или ограничението следва да обхване използването както чрез цифрови средства в класната стая, така и онлайн чрез сигурната електронна мрежа на образователната институция, достъпът до която следва да бъде защитен, по-специално чрез процедури за автентификация. Изключението или ограничението следва да се разбира като обхващащо специфичните потребности от достъпност за хората с увреждания в контекста на илюстрирането при преподаване.
- (17) В редица държави членки съществуват различни договорености на основата на изключението по Директива 2001/29/ЕО или на лицензионните споразумения за по-нататъшно използване, за да се улесни използването на произведения и други

обекти в образованието. Тези договорености в общия случай са изготвени при отчитане на потребностите на образователните институции и на различните образователни степени. При все че е особено важно да бъде хармонизиран обхватът на новото задължително изключение или ограничение по отношение на цифровото използване и трансграничното преподаване, условията за изпълнение може да се различават в отделните държави членки дотолкова, доколкото не накърняват ефективното прилагане на изключението или ограничението или трансграничното използване. Това следва да даде възможност на държавите членки да надграждат над сключените на национално равнище договорености. По-специално, държавите членки биха могли да решат изцяло или частично да обвържат прилагането на изключението или ограничението с наличието на адекватни лицензии, които обхващат най-малко същите видове използване, както разрешените по силата на изключението. Този механизъм ще даде възможност например да се даде приоритет на лицензиите за материали, предназначени главно за образователния пазар. За да не се допусне правна несигурност или административна тежест за образователните институции в резултат на този механизъм, държавите членки, които възприемат такъв подход, следва да предприемат конкретни мерки, за да гарантират, че лицензионните схеми, които разрешават цифровото използване на произведения или други обекти с цел илюстриране при преподаването, са на разположение без затруднения и че образователните институции знаят за тяхното съществуване.

- (18) Действията по опазването може да изискват възпроизвеждане на произведение или друг обект в сбирката на институция в областта на културното наследство и следователно разрешение от съответните носители на права. Институциите в областта на културното наследство са ангажирани с опазването на техните сбирки за бъдещите поколения. Цифровите технологии предлагат нови начини за опазване на наследството в тези сбирки, но пораждат и нови предизвикателства. С оглед на тези нови предизвикателства е необходимо да се адаптира действащата правна рамка, като се предвиди задължително изключение за правото на възпроизвеждане, което ще позволи тези действия по опазването.
- (19) Различните подходи в държавите членки към действията по опазването на институциите в областта на културното наследство затрудняват трансграничното сътрудничество и споделянето на средствата за опазване от институциите в областта на културното наследство на вътрешния пазар, което води до неефективно използване на ресурсите.
- (20) Поради тази причина от държавите членки следва да се изисква да предвидят заключение, което да позволи на институциите в областта на културното наследство да възпроизвеждат произведения и други обекти за постоянно включване в техните сбирки с оглед на опазването им, например за да се решат въпросите на технологичното остаряване или влошаването на състоянието на първоначалните опори. Подобно изключение следва да даде възможност да се правят копия чрез подходящо средство, инструмент или технология за опазване, в достатъчен брой и на всеки етап от жизнения цикъл на произведението или другия обект, доколкото това е необходимо, за да се създаде копие единствено за целите на опазването.
- (21) По смисъла на настоящата директива произведенията и другите обекти следва да се смятат за постоянно включени в сбирката на институция в областта на културното наследство, когато са собственост или постоянно във владение на

институцията в областта на културното наследство, например в резултат на прехвърляне на собствеността или лицензионни споразумения.

- (22) Институциите в областта на културното наследство следва да се ползват от ясна рамка за цифровизация и разпространение, включително през границите, на произведения или други обекти извън търговско обращение. Конкретните особености на сбирките от произведения извън търговско обращение обаче означават, че може да се окаже много трудно получаването на предварителното съгласие на отделните носители на права. Това може да се дължи например на възрастта на произведенията или другите обекти, на тяхната ограничена търговска стойност или на обстоятелството, че никога не са били предназначени за търговска употреба. Ето защо е необходимо да се предвидят мерки за улесняване на лицензирането на права върху произведения извън търговско обращение, които се намират в сбирките на институции в областта на културното наследство, и по такъв начин да се даде възможност за сключването на споразумения с трансгранично действие на вътрешния пазар.
- (23) В предвидената от настоящата директива рамка държавите членки следва да могат да проявят гъвкавост в избора на конкретния вид механизъм, който ще даде възможност правата върху произведения извън търговско обращение да обхванат и правата на носителите на права, които не са представени от организацията за колективно управление на правата в съответствие с техните правни традиции, практика или особености. Въпросните механизми могат да включват разширено колективно лицензиране и презумпции за представителство.
- (24) За целите на тези лицензионни механизми е важно да съществува стегната и добре функционираща система за колективно управление. Системата обхваща по-специално правила за добро управление, прозрачност и отчетност, както и редовното, добросъвестно и точно разпределение и изплащане на дължимите суми на отделните носители на права съгласно Директива 2014/26/ЕС. За всички носители на права следва да се предвидят допълнителни подходящи гаранции и те следва да имат възможност да изключат прилагането на подобни механизми за техните произведения или други обекти. Свързаните с тези механизми условия не бива да засягат практическото им значение за институциите в областта на културното наследство.
- (25) Като се има предвид разнообразието на произведения и други обекти в сбирките на институциите в областта на културното наследство, важно е въведените с настоящата директива лицензионни механизми да са на разположение и да могат да се използват на практика за различните видове произведения и други обекти, включително фотографии, звукозаписи и аудио-визуални произведения. За да се отразят особеностите на различните категории произведения и други обекти по отношение на начините на публикуване и разпространение и за да се улесни използваемостта на въпросните механизми, може да се наложи държавите членки да въведат конкретни изисквания и процедури във връзка с практическото прилагане на тези лицензионни механизми. Уместно е в този процес държавите членки да се консултират с носителите на права, ползвателите и организациите за колективно управление.
- (26) В съответствие с нормите на международната вежливост лицензионните механизми за цифровизация и разпространение на произведения извън търговско обращение, предвидени в настоящата директива, не следва да се

прилагат за произведения или други обекти, които за пръв път са публикувани или — ако няма публикуване, — за пръв път са излъчени в трета държава, а за кинематографските или аудио-визуалните произведения — за произведенията на продуцент със седалище или обичайно местопребиваване в трета държава. Освен това тези механизми не следва да се прилагат за произведения или други обекти на граждани на трети държави, освен ако за пръв път са публикувани или — ако няма публикуване, — за пръв път са излъчени на територията на държава членка, а за кинематографските или аудио-визуалните произведения — за произведенията на продуцент със седалище или обичайно местопребиваване в държава членка.

- (27) Тъй като проектите за масова цифровизация може да изискват значителни инвестиции от институциите в областта на културното наследство, лицензиите, издадени чрез предвидените в настоящата директива механизми, не бива да им попречат да реализират разумни приходи, за да покрият лицензионните разходи и разходите за цифровизация и разпространение на произведенията и другите обекти, предмет на лицензията.
- (28) Необходимо е адекватно разгласяване на информация относно бъдещото и текущото използване на произведенията и другите обекти извън търговско обращение от институциите в областта на културното наследство на основата на предвидените в настоящата директива лицензионни механизми и действащата уредба, която дава възможност на всички носители на права да изключат своите произведения или други обекти от прилагането на лицензиите. Това е особено важно, когато използването се реализира трансгранично на вътрешния пазар. Затова е целесъобразно да се предвиди създаването на единен, общодостъпен онлайн портал, чрез който Съюзът да предоставя тази информация на обществеността в разумен срок преди реализацията на трансграничното използване. По силата на Регламент (ЕС) № 386/2012 на Европейския парламент и на Съвета³³, на Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост са възложени някои задачи и дейности, финансирани чрез нейни собствени бюджетни мерки, целящи да улеснят и подкрепят дейността на националните органи, частния сектор и институциите на Съюза в борбата срещу нарушаването на правата върху интелектуална собственост, включително неговото предотвратяване. Поради тази причина е уместно да се разчита на тази служба във връзка със създаването и управлението на европейския портал, който ще предоставя тази информация.
- (29) Услугите по заявка имат потенциала да изиграят решаваща роля в разпространението на европейски произведения в целия Европейски съюз. Обаче споразуменията за използване онлайн на такива произведения могат да се сблъскат с трудности във връзка с лицензирането на правата. Такива проблеми могат да възникнат например, когато носителят на правата за дадена територия не е заинтересован от онлайн използването на произведението или когато има проблеми, свързани с определените прозорци за използване.

³³

Регламент (ЕС) № 386/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 19 април 2012 г. за възлагане на Службата за хармонизация във вътрешния пазар (марки, дизайни и модели) на задачи, свързани с гарантирането на спазването на правата на интелектуална собственост, включително обединяването на представители на публичния и частния сектор в Европейска обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост (ОВ L 129, 16.5.2012 г., стр. 1–6).

- (30) За да се улесни лицензирането на правата върху аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка, настоящата директива изисква от държавите членки да създадат механизъм за преговори, който дава възможност на страните, желаещи да сключат споразумение, да разчитат на съдействието на безпристрастен орган. Този орган следва да се среща със страните и да помага в преговорите, като предоставя професионални и външни съвети. На този фон държавите членки следва да вземат решение за условията, при които ще работи механизмът за преговори, включително за графика и продължителността на съдействието при преговорите и поемането на разходите. Държавите членки следва да направят така, че административната и финансовата тежест да останат съразмерни, за да се гарантира ефективността на преговорния форум.
- (31) Свободният и плуралистичен периодичен печат играе съществена роля за осигуряване на качеството на журналистиката и на достъпа на гражданите до информация. Той има основен принос за обществените дебати и правилното функциониране на демократичното общество. В прехода от печатни към цифрови издания издателите на публикации в пресата се сблъскват с трудности при лицензирането на онлайн използването на техните публикации и възвръщането на направените от тях инвестиции. При липсата на признат статут на издателите на публикации в пресата като носители на права лицензирането и неговата реализация в цифровата среда често пъти са сложни и неефективни.
- (32) Необходимо е да се признае и допълнително да се поощри организационният и финансов принос на издателите при производството на публикации в пресата, за да се гарантира устойчивостта на издателския отрасъл. Поради това е необходимо на равнището на Съюза да се осигури хармонизирана правна закрила за публикациите в пресата по отношение на цифровото им използване. Въпросната закрила следва ефективно да се гарантира чрез въвеждане в правото на Съюза на сродни на авторското право права по отношение на възпроизвеждането и предоставянето на публично разположение на публикации в пресата при цифровото им използване.
- (33) По смисъла на настоящата директива е необходимо да се даде определение на понятието „публикация в пресата“ по начин, който обхваща единствено журналистическите публикации, публикувани от доставчик на услуги, които са периодично или редовно обновявани в която и да е медия с цел информиране или развлечение. Тези публикации включват например всекидневните вестници, седмичните или месечните списания с обща или специална насоченост и новинарските сайтове в интернет. Периодичните публикации, които се публикуват за научни или академични цели, като например научните списания, не следва да бъдат обхванати от закрилата на публикациите в пресата по силата на настоящата директива. Въпросната закрила не обхваща действия като създаването на хипервръзки, което не представлява съобщаване на публиката.
- (34) Правата, предоставени на издателите на публикации в пресата по силата на настоящата директива следва да имат същия обхват, както правата за възпроизвеждане и за предоставяне на публично разположение, предвидени в Директива 2001/29/ЕО, доколкото става дума за цифрово използване. Спрямо тях трябва да се прилагат същите разпоредби за изключенията и ограниченията, които са приложими за правата, предвидени в Директива 2001/29/ЕО, включително изключението за цитиране за такива цели като критика или обзор, предвидено в член 5, параграф 3, буква г) от посочената директива.

- (35) Закрилата, предоставена на издателите на публикации в пресата по силата на настоящата директива, не бива да накърнява правата на авторите и другите носители на права върху произведения и други обекти, включени в тях, включително по отношение на степента, до която авторите и другите носители на права могат да използват своите произведения или други обекти отделно от публикацията в пресата, в която те са включени. Затова издателите на публикации в пресата не бива да имат възможност да се позоват на закрилата, която им е предоставена, срещу авторите и други носители на права. Това не накърнява договорните отношения между издателите на публикации в пресата, от една страна, и авторите и други носители на права, от друга.
- (36) Издателите, включително издателите на публикации в пресата, книги или научни издания, често пъти работят на основата на прехвърляне на авторски права чрез договори или по силата на задължителни законови норми. В този контекст издателите правят инвестиция с оглед на използването на произведенията, съдържащи се в техните публикации, и в някои случаи могат да бъдат лишени от приходи, когато тези произведения се използват по силата на изключения или ограничения, като например за копиране за лично ползване и за репродуциране. В определен брой държави членки обезщетението за използване в рамките на тези изключения се разделя между авторите и издателите. За да се отчете съществуващото положение и да се повиши правната сигурност за всички заинтересовани страни, държавите членки следва да имат право да предвидят, че когато един автор е прехвърлил или отстъпил правата си на издател или по друг начин допринася за публикацията със своите произведения и съществуват системи за обезщетяване за вредите, причинени от изключение или ограничение, издателите са в правото си да претендират за дял от обезщетението, като тежестта за издателя при мотивирането на претенцията не бива да надхвърля изискваната според съществуващата система.
- (37) През последните години все повече се усложнява функционирането на пазара за онлайн съдържание. Онлайн услугите, които предоставят достъп до защитено с авторско право съдържание, качено от ползвателите без участието на носителите на права, бележат истински разцвет и се превръщат в основен източник на достъп до съдържание онлайн. Това се отразява на възможностите на носителите на права да определят дали и при какви условия се използват техните произведения и други обекти, както и на възможностите им да получат подходящо възнаграждение в тази връзка.
- (38) Когато съхраняват защитени с авторско право произведения и други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват на публиката достъп до тях, като по такъв начин излизат извън рамките на обикновеното предоставяне на материална база и съобщаване на публиката, доставчиците на услуги на информационното общество са длъжни да сключват лицензионни споразумения с носителите на права, освен ако те отговарят на условията за освобождаване от отговорност по член 14 от Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета³⁴.

По отношение на член 14 е необходимо да се провери дали доставчикът на услуги играе активна роля, включително чрез оптимизиране на представянето на

³⁴ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 г. за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 17.7.2000 г., стр. 1–16).

качените произведения или обекти или тяхното рекламиране, независимо от естеството на използваните за тази цел средства.

За да се гарантира функционирането на което и да е лицензионно споразумение, доставчиците на услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми защитени с авторско право произведения или други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват на публиката достъп до тях, следва да предприемат подходящи и пропорционални мерки, за да гарантират закрилата на произведенията или другите обекти, като например прилагане на ефективни технологии. Въпросното задължение следва да важи и в случаите, когато доставчиците на услуги на информационното общество отговарят на условията за освобождаване от отговорност по член 14 от Директива 2000/31/ЕО.

- (39) Сътрудничеството между доставчиците на услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми защитени с авторско право произведения или други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват на публиката достъп до тях, и носителите на права има съществено значение за функционирането на технологиите, като например технологиите за разпознаване на съдържание. В такива случаи носителите на права следва да предоставят необходимите данни, така че услугите да могат да идентифицират тяхното съдържание, а услугите да бъдат прозрачни за носителите на права по отношение на използваните технологии, за да може да се прецени доколко са подходящи. По-специално услугите следва да предоставят на носителите на права информация за вида на използваните технологии, начина на тяхното прилагане и успеваемостта им при разпознаването на съдържание на носителите на права. Освен това въпросните технологии следва да дават възможност на носителите на права да получават информация от доставчиците на услуги на информационното общество за използването на тяхно съдържание, което е предмет на споразумение.
- (40) Някои носители на права, като например автори и артисти изпълнители, се нуждаят от информация, за да оценят икономическата стойност на техните права, които са хармонизирани съгласно правото на Съюза. Това се отнася най-вече за случаите, когато носителите на права издават лицензия или прехвърлят права в замяна на възнаграждение. Понеже авторите и артистите изпълнители обикновено са в по-слаба договорна позиция, когато издават лицензии или прехвърлят правата си, те се нуждаят от информация, за да определят оставащата икономическа стойност на техните права в сравнение с полученото възнаграждение за лицензирането или прехвърлянето, но често се сблъскват с липса на прозрачност. Поради това споделянето на адекватна информация от техните договорни партньори или техните правоприменици е важно за прозрачността и равновесието в системата, която се прилага във връзка с възнаграждението на авторите и артистите изпълнители.
- (41) Когато се изпълняват задълженията за прозрачност, следва да се вземат предвид особеностите на секторите с различно съдържание и на правата на авторите и артистите изпълнители във всеки сектор. Държавите членки следва да се консултират с всички заинтересовани страни, което следва да им помогне да определят специфичните за всеки сектор изисквания. Колективното договаряне следва да се разглежда като вариант за постигане на споразумение между съответните заинтересовани страни по отношение на прозрачността. Следва да се предвиди преходен период, за да могат да се приспособят сегашните практики на отчетност към задълженията за прозрачност. Не е необходимо задълженията

за прозрачност да се прилагат за споразуменията, сключени с организации за колективно управление, тъй като спрямо тях вече се прилагат задълженията за прозрачност, предвидени в Директива 2014/26/ЕС.

- (42) Някои договори за упражняване на права, хармонизирани на равнището на Съюза, са дългосрочни и не предлагат почти никакви възможности на авторите и артистите изпълнители да ги предоговорят с договорните си партньори или техните правоприменници. Поради тази причина, без да се накърнява приложимото право спрямо договорите в държавите членки, следва да се въведе механизъм за коригиране на възнагражденията в случаите, когато първоначално договореното възнаграждение във връзка с лицензия или прехвърляне на права е несъразмерно ниско в сравнение със съответните приходи и ползи от използването на произведението или фиксирането на изпълнението, включително в светлината на гарантираната от настоящата директива прозрачност. Оценката на положението следва да вземе предвид специфичните обстоятелства във всеки отделен случай, както и особеностите и практиките на секторите с различно съдържание. Ако страните не постигнат споразумение за коригиране на възнаграждението, авторът или артистът изпълнител следва да има право да предяви иск пред съд или друг компетентен орган.
- (43) Авторите и артистите изпълнители често нямат желание да отстояват правата си срещу договорните си партньори по съдебен ред. Затова държавите членки следва да предвидят процедура за алтернативно разрешаване на споровете, в рамките на която да се разглеждат претенциите във връзка със задълженията за прозрачност и механизма за коригиране на договорите.
- (44) Целите на настоящата директива, а именно модернизирането на някои аспекти на рамката на Съюза в областта на авторското право, за да се вземат предвид развитието на технологиите и новите канали за разпространение на защитено съдържание на вътрешния пазар, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, но поради своята мащабност, последици и трансгранично измерение могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза. Поради тази причина Съюзът може да приема мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, заложен в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, заложен в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигане на тези цели.
- (45) Настоящата директива зачита основните права и съблюдава принципите, признати по-специално от Хартата на основните права на Европейския съюз. Настоящата директива съответно следва да се тълкува и прилага в съответствие с тези права и принципи.
- (46) Всяко обработване на лични данни по настоящата директива следва да зачита основните права, включително правото на неприкосновеност на личния и семейния живот и правото на защита на личните данни в съответствие с членове 7 и 8 от Хартата на основните права на Европейския съюз, и трябва да бъде съобразено с изискванията на Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета³⁵ и на Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета³⁶.

³⁵

Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 23.11.1995 г., стр. 31–50). Тази директива се отменя, считано от 25 май 2018 г. и се заменя от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г.

- (47) В съответствие със Съвместната политическа декларация от 28 септември 2011 г. на държавите членки и Комисията относно обяснителните документи³⁷, държавите членки са поели задължение уведомяването за мерките им за транспониране в обосновани случаи да бъде придружавано от един или повече документи, в които се обяснява връзката между елементите на директивата и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят счита, че предоставянето на такива документи е обосновано,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1–88).

³⁶ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 г. относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 31.7.2002 г., стр. 37–47), наричана след измененията с директиви 2006/24/ЕО и 2009/136/ЕО „Директива за електронното право на неприкосновеност на личния живот“).

³⁷ ОВ С 369, 17.12.2011 г., стр. 14.

ДЯЛ I ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Предмет и приложно поле

1. Настоящата директива определя правила, чиято цел е по-нататъшното хармонизиране на правото на Съюза, приложимо за авторското право и сродните му права в рамките на вътрешния пазар, като взема предвид по-специално цифровото и трансграничното използване на защитено съдържание. Тя също така определя правила за изключенията и ограниченията, улесняването на лицензиите, както и правила с цел да се осигури добре функциониращ пазар за използването на произведения и други обекти.
2. С изключение на случаите по член 6, настоящата директива не променя и не засяга по никакъв начин съществуващите правила, съдържащи се в действащите понастоящем в тази област директиви, и по-специално директиви 96/9/ЕО, 2001/29/ЕО, 2006/115/ЕО, 2009/24/ЕО, 2012/28/ЕС и 2014/26/ЕС.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

- (1) „научна организация“ означава университет, научен институт или друга организация, чиято основна цел е да извършва научни изследвания или да извършва научни изследвания и да предоставя образователни услуги:
 - а) с нетърговска цел или чрез реинвестиране на всички печалби в своите научни изследвания, или
 - б) в рамките на призната от държава членка мисия в обществен интерес,по такъв начин, че предприятие с решаващо влияние върху организацията да не може да се ползва с привилегирован достъп до създадените от научните изследвания резултати;
- (2) „извличане на информация от текст и данни“ означава всеки автоматизиран аналитичен способ, чиято цел е да анализира текст и данни в цифрова форма, за да се създаде информация, като например модели, тенденции и корелативни връзки;
- (3) „институция в областта на културното наследство“ означава общодостъпни библиотека или музей, архивно учреждение или институция в областта на филмовото или звукозаписното наследство;
- (4) „публикация в пресата“ означава фиксиране на сбирка от литературни произведения с журналистически характер, което може да включва и други произведения или обекти и представлява обособена единица в периодично или редовно актуализирано издание под общо заглавие, като например вестник или списание с обща или специализирана насоченост, чиято цел е да предоставя информация във връзка с новините или други теми и което се публикува в която и да е медия по инициатива на доставчик на услуги и под неговата редакционна отговорност и под негов контрол.

ДЯЛ II

МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ НА ИЗКЛЮЧЕНИЯТА И ОГРАНИЧЕНИЯТА КЪМ ЦИФРОВАТА И ТРАНСГРАНИЧНАТА СРЕДА

Член 3

Извличане на информация от текст и данни

1. Държавите членки предвиждат изключение за правата, посочени в член 2 от Директива 2001/29/ЕО, член 5, буква а) и член 7, параграф 1 от Директива 96/9/ЕО и член 11, параграф 1 от настоящата директива, за възпроизвеждане или изваждане на откъси от научни организации с цел да извлекат информация от текст и данни от произведения или други обекти, до които имат законен достъп за целите на научните изследвания.
2. Всяка договорна клауза, която противоречи на изключението по параграф 1, не подлежи на изпълнение.
3. Носителите на права имат право да прилагат мерки за гарантиране на сигурността и целостта на мрежите и базите данни, където се хостват произведенията или другите обекти. Тези мерки не надхвърлят необходимото за постигането на посочената по-горе цел.
4. Държавите членки насърчават носителите на права и научните организации да определят съгласувани между тях добри практики по отношение на прилагането на мерките, посочени в параграф 3.

Член 4

Използване на произведения и други обекти в рамките на цифрови и трансгранични преподавателски дейности

1. Държавите членки предвиждат изключение или ограничение за правата, посочени в членове 2 и 3 от Директива 2001/29/ЕО, член 5, буква а) и член 7, параграф 1 от Директива 96/9/ЕО, член 4, параграф 1 от Директива 2009/24/ЕО и член 11, параграф 1 от настоящата директива, за да позволят цифровото използване на произведенията и другите обекти единствено за целите на илюстрирането при преподаване до степен, която е оправдана от предвиденото нетърговско предназначение, при условие че това използване:
 - а) се осъществява в помещенията на образователна институция или чрез сигурна електронна мрежа, достъпна единствено за учениците или студентите и преподавателите от тази образователна институция;
 - б) е съпроводено от посочване на източника, включително името на автора, освен ако това се окаже невъзможно.
2. Държавите членки могат да предвидят, че приетото по параграф 1 изключение не е общоприложимо или не се прилага по отношение на конкретни видове произведения или други обекти, доколкото на пазара лесно могат да се намерят адекватни лицензии за действията, описани в параграф 1.

Държавите членки, които се възползват от нормата на първата алинея, предприемат необходимите мерки, за да осигурят наличност и видимост на лицензиите за действията, описани в параграф 1, за образователните институции.

3. Използването на произведения и други обекти единствено за целите на илюстрирането при преподаване чрез сигурни електронни мрежи в съответствие с разпоредбите на националното законодателство, приети по силата на настоящия член, се смята за реализирано единствено в държавата членка, където е мястото на установяване на образователната институция.
4. Държавите членки имат право да предвидят справедливо обезщетение за претърпените от носителите на права вреди поради използването на техни произведения или други обекти по реда на параграф 1.

Член 5

Опазване на културното наследство

Държавите членки предвиждат изключение за правата, посочени в член 2 от Директива 2001/29/ЕО, член 5, буква а) и член 7, параграф 1 от Директива 96/9/ЕО, член 4, параграф 1, буква а) от Директива 2009/24/ЕО и член 11, параграф 1 от настоящата директива, което позволява на институциите в областта на културното наследство да правят копия от произведения или други обекти, постоянно включени в техните сбирки, в произволен формат и на произволен носител, единствено с цел опазване на тези произведения или други обекти и до степента, необходима за опазването им.

Член 6

Общи разпоредби

Член 5, параграф 5 и първата, третата и петата алинея на член 6, параграф 4 от Директива 2001/29/ЕО се прилагат за изключенията и ограничението, предвидени в настоящия раздел.

РАЗДЕЛ III

МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЛИЦЕНЗИОННИТЕ ПРАКТИКИ И ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА ПО-ШИРОК ДОСТЪП ДО СЪДЪРЖАНИЕ

ГЛАВА 1

Произведения извън търговско обращение

Член 7

Използване на произведения извън търговско обращение от институции в областта на културното наследство

1. Държавите членки предвиждат, че когато организация за колективно управление от името на своите членове сключва неизключителна лицензия за нетърговски цели с институция в областта на културното наследство за цифровизация, разпространение, съобщаване на публиката или предоставяне на разположение на произведения или други обекти извън търговско обращение, постоянно включени в сбирките на институцията, въпросната неизключителна лицензия може да се разшири или да се смята за приложима спрямо носителите на права от същата категория, към която принадлежат обхванатите от лицензията, които не са представлявани от организацията за колективно управление, при условие че:
 - а) организацията за колективно управление по силата на дадения ѝ мандат от носителите на права е широко представителна за носителите на права в категорията произведения или други обекти и за правата, които са предмет на лицензията;
 - б) равнопоставеността на всички носители на права е гарантирана по отношение на лицензионните условия;
 - в) всички носители на права могат по всяко време да възразят срещу това техните произведения или други обекти да се смятат за произведения или обекти извън търговско обращение и да изключат прилагането на лицензията за техните произведения или други обекти.
2. Смята се, че едно произведение или друг обект е извън търговско обращение, когато произведението или обектът в своята цялост, във всички свои преводи, версии и прояви, не е на разположение на публиката чрез обичайните търговски канали и не може разумно да се очаква, че ще бъде на разположение по този начин.

Държавите членки, като се консултират с носителите на права, организациите за колективно управление и институциите в областта на културното наследство, гарантират, че критериите, които се прилагат, за да се определи дали техните произведения и други обекти могат да бъдат лицензирани в съответствие с параграф 1, не надхвърлят необходимото и разумното и не изключват възможността да се определи статут извън търговско обращение на сбирка в нейната цялост, когато е разумно да се предположи, че всички произведения или други обекти в сбирката са извън търговско обращение.
3. Държавите членки предвиждат предприемането на подходящи мерки за публично оповестяване на:

- а) обявяването на произведения или други обекти за произведения или обекти извън търговско обращение;
- б) лицензията, и по-специално нейната приложимост спрямо непредставените носители на права;
- в) възможността носителите на права да направят възражение, посочена в буква параграф 1, буква в);

включително в рамките на разумен срок преди произведенията или другите обекти да бъдат цифровизирани, разпространени, съобщени на публиката или предоставени на разположение.

- 4. Държавите членки гарантират, че лицензиите, посочени в параграф 1, се търсят от организация за колективно управление, която е представителна за държавата членка, в която:
 - а) произведенията или фонограмите са публикувани за пръв път или — ако няма публикуване, — са излъчени за пръв път, с изключение на кинематографските и аудио-визуалните произведения;
 - б) продуцентите на произведенията имат седалище или обичайно местопребиваване — за кинематографските и аудио-визуалните произведения, или
 - в) институцията в областта на културното наследство има седалище — когато не може да се установи след полагането на разумни усилия коя е държавата членка или третата държава съгласно букви а) и б).
- 5. Параграфи 1, 2 и 3 не се прилагат за произведения или други обекти на граждани на трети държави, с изключение на случаите, в които са приложими букви а) и б) от параграф 4.

Член 8

Трансгранично използване

- 1. Произведенията или другите обекти, обхванати от лицензия, издадена в съответствие с член 7, могат да се използват от институцията в областта на културното наследство във всички държави членки при спазване на условията на лицензията.
- 2. Държавите членки гарантират, че информацията, която позволява да бъдат идентифицирани произведенията или другите обекти, обхванати от лицензия, издадена в съответствие с член 7, и информацията относно възможността носителите на права да направят възражение съгласно член 7, параграф 1, буква в) са публично достъпни в единен онлайн портал в продължение на най-малко шест месеца преди произведенията или другите обекти да бъдат цифровизирани, разпространени, съобщени на публиката или предоставени на разположение в други държави членки извън държавата членка, в която е издадена лицензията, и за целия срок на лицензията.
- 3. Порталът по параграф 2 се създава и управлява от Службата на Европейския съюз за интелектуалната собственост в съответствие с Регламент (ЕС) № 386/2012.

Член 9

Диалог със заинтересованите страни

Държавите членки осигуряват редовен диалог между представителните организации на ползвателите и носителите на права и всички други организации на заинтересовани страни с цел, въз основа на специфичен за всеки отделен сектор подход, да се утвърди значението и ползата от лицензионните механизми по член 7, параграф 1, да се осигури ефикасността на гаранциите за носителите на права по настоящата глава, особено по отношение на мерките за придаване на публичност, и — когато е приложимо, — да се подпомогне определянето на критериите по член 7, параграф 2, втора алинея.

ГЛАВА 2

Достъп и наличност на аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка

Член 10

Механизъм за преговори

Държавите членки гарантират, че когато се сблъскват с трудности при лицензирането на права, страните, които желаят да сключат споразумение във връзка с предоставянето на разположение на аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка, могат да разчитат на съдействието на безпристрастен орган със съответния опит. Този орган подпомага преговорите и оказва съдействие при постигането на споразумение.

Не по-късно от [датата, посочена в член 21, параграф 1] държавите членки информират Комисията за органа, посочен в параграф 1.

ДЯЛ IV

МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ДОБРЕ ФУНКЦИОНИРАЩ ПАЗАР ЗА АВТОРСКИ ПРАВА

ГЛАВА 1

Права върху публикации

Член 11

Закрила на публикациите в пресата при цифрово използване

1. Държавите членки предоставят на издателите на публикации в пресата правата, предвидени в член 2 и в член 3, параграф 2 от Директива 2001/29/ЕО, при цифровото използване на техните публикации в пресата.
2. Правата по параграф 1 оставят непроменени и по никакъв начин не засягат правата, предвидени в правото на Съюза за авторите и другите носители на права, по отношение на произведенията и другите обекти, включени в публикация в пресата. Не се допуска противопоставяне на тези права срещу въпросните автори и други носители на права, и по-специално те не могат да лишават авторите и другите носители на права от правото да използват своите произведения и други обекти отделно от публикацията в пресата, в която са включени.
3. Членове 5—8 от Директива 2001/29/ЕО и Директива 2012/28/ЕС се прилагат *mutatis mutandis* по отношение на правата, посочени в параграф 1.
4. Посочените в параграф 1 права се погасяват 20 години след публикуването на публикацията в пресата. Този срок започва да тече от първо число на месец януари на годината след датата на публикуване.

Член 12

Претенции за справедливо обезщетение

Държавите членки могат да предвидят, че когато един автор прехвърля или отстъпва свое право на издател, прехвърлянето или лицензията представляват достатъчно правно основание за издателя да претендира дял от обезщетението за действителното използване на произведението по силата на изключение или ограничение за прехвърленото или отстъпеното право.

ГЛАВА 2

Някои видове използване на защитено съдържание от онлайн услуги

Член 13

Използване на защитено съдържание от доставчици на услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми произведения и други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват достъп до тях

1. Доставчиците на услуги на информационното общество, които съхраняват големи обеми произведения и други обекти, качени от техните ползватели, и осигуряват на публиката достъп до тях, предприемат в сътрудничество с носителите на права мерки за гарантиране на действието на споразуменията, сключени с носителите на права за използване на техни произведения или други обекти или за недопускане в техните услуги да се предлагат

произведения или други обекти, идентифицирани от носителите на права в сътрудничество с доставчиците на услуги. Тези мерки, като например използването на ефективни технологии за разпознаване на съдържание, трябва да са подходящи и съразмерни. Доставчиците на услуги предоставят на носителите на права адекватна информация за функционирането и прилагането на мерките, както и при необходимост адекватно отчитане на разпознаването и използването на произведения и други обекти.

2. Държавите членки гарантират, че доставчиците на услуги по параграф 1 въвеждат механизми за подаване на жалби и защита, които са на разположение на ползвателите при възникване на спорове относно прилагането на мерките, посочени в параграф 1.
3. Държавите членки улесняват, когато е целесъобразно, сътрудничеството между доставчиците на услуги на информационното общество и носителите на права чрез диалози със заинтересованите страни за определяне на добрите практики, като например подходящи и съразмерни технологии за разпознаване на съдържание, като се отчитат между другото естеството на услугите, наличността на технологии и тяхната ефективност в светлината на технологичното развитие.

ГЛАВА 3

Справедливо възнаграждение по договорите с автори и артисти изпълнители

Член 14

Задължение за прозрачност

1. Държавите членки гарантират, че авторите и артистите изпълнители получават редовно и с оглед на особеностите на всеки сектор своевременна, адекватна и достатъчна информация за използването на техните произведения и изпълнения от лицата, на които са отстъпили по лицензия или прехвърлили своите права, особено по отношение на начините на използване, реализираните приходи и дължимото възнаграждение.
2. Задължението по параграф 1 трябва да е съразмерно и ефективно и да гарантира подходяща степен на прозрачност във всеки сектор. При все това, в случаите, в които произтичащата от задължението административна тежест би била несъразмерна с оглед на получените от използването на произведението или изпълнението приходи, държавите членки могат да адаптират задължението по параграф 1, при условие че задължението запази своята ефективност и гарантира подходяща степен на прозрачност.
3. Държавите членки могат да решат, че задължението по параграф 1 не се прилага, когато приносът на автора или артиста изпълнител е незначителен спрямо цялостното произведение или изпълнение.
4. Параграф 1 не се прилага за субекти, които имат задължения за прозрачност в съответствие с Директива 2014/26/ЕС.

Член 15

Механизъм за адаптиране на договорите

Държавите членки гарантират, че авторите и артистите изпълнители имат право да поискат подходящо допълнително възнаграждение от страната, с която са сключили

договор за упражняване на права, когато първоначално договореното възнаграждение е несъразмерно ниско в сравнение с последващите приходи и ползи от използването на произведенията или изпълненията.

Член 16

Механизъм за разрешаване на спорове

Държавите членки предвиждат, че споровете относно задължението за прозрачност по член 14 и механизма за адаптиране на договорите по член 15 могат да се отнесат за разрешаване чрез доброволна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове.

ДЯЛ V

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 17

Изменения на други директиви

1. Директива 96/9/ЕО се изменя, както следва:
 - а) В член 6, параграф 2 буква б) се заменя със следното:

„б) когато се използва с единствената цел да се илюстрира преподаване или научно изследване, с уговорката да е посочен източникът, и в обем, оправдан от нетърговската цел, която се преследва, без да се накърняват изключенията и ограничението, предвидени в Директива [настоящата Директива]“;
 - б) В член 9 буква б) се заменя със следното:

„б) в случай на извличане за илюстриране на преподаване или научно изследване, с уговорката да е посочен източникът, и в обем, оправдан от нетърговската цел, която се преследва, без да се накърняват изключенията и ограничението, предвидени в Директива [настоящата Директива]“;
2. Директива 2001/29/ЕО се изменя, както следва:
 - а) В член 5, параграф 2 буква в) се заменя със следното:

„в) по отношение на специфични действия на възпроизвеждане, извършвани от общодостъпни библиотеки, учебни заведения или музеи, или от архивни учреждения, които нямат за цел пряка или непряка икономическа или търговска изгода, без да се накърняват изключенията и ограничението, предвидени в Директива [настоящата Директива]“;
 - б) В член 5, параграф 3 буква а) се заменя със следното:

„а) използване с единствена цел за илюстриране при преподаване или научни изследвания, с уговорката да е посочен източникът, включително името на автора, освен ако това се окаже невъзможно, и доколкото е оправдано от преследваната нетърговска цел, без да се накърняват изключенията и ограничението, предвидени в Директива [настоящата Директива]“;
 - в) В член 12, параграф 4 се добавят следните букви:

„д) да проучи въздействието от транспонирането на Директива [настоящата Директива] върху функционирането на вътрешния пазар и да посочи всички трудности при транспонирането;

е) да улеснява обмена на информация за съответното развитие на законодателството и съдебната практика, както и за практическото прилагане на мерките, предприети от държавите членки за изпълнение на Директива [настоящата Директива];

ж) да обсъжда всички други въпроси, които възникват във връзка с прилагането на Директива [настоящата Директива].“

Член 18
Прилагане във времето

1. Настоящата директива се прилага за всички произведения и други обекти, защитени от законодателството на държавите членки в областта на авторското право към [датата, посочена в член 21, параграф 1] или след тази дата.
2. Разпоредбите на член 11 се прилагат също така за публикациите в пресата, публикувани преди [датата, посочена в член 21, параграф 1].
3. Настоящата директива се прилага, без да накърнява сключените актове и придобитите права преди [датата, посочена в член 21, параграф 1].

Член 19
Преходна разпоредба

По отношение на споразуменията за лицензиране или прехвърляне на права на автори и артисти изпълнители се прилага задължението за прозрачност по член 14, считано от [една година след датата, посочена в член 21, параграф 1].

Член 20
Защита на личните данни

Обработването на лични данни в рамките на настоящата директива се извършва в съответствие с директиви 95/46/ЕО и 2002/58/ЕО.

Член 21
Транспониране

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива най-късно до [12 месеца след влизането в сила]. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 22
Преглед

1. Не по-рано от [пет години след датата, посочена в член 21, параграф 1] Комисията извършва преглед на настоящата директива и представя основните констатации от него в доклад до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет.
2. Държавите членки предоставят на Комисията необходимата информация за изготвянето на доклада, посочен в параграф 1.

Член 23
Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 24
Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател